

УДК 343.01

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.11.52>**Людмила Остапчук,**

канд. юрид. наук,

доцент кафедри кримінального, кримінально-виконавчого права та кримінології

Академії Державної пенітенціарної служби

ПОНЯТТЯ «УХИЛЕННЯ» ТА «ЗАПОБІГАННЯ УХИЛЕННЮ» ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАНЬ, НЕ ПОВ'ЯЗАНИХ З ПОЗБАВЛЕННЯМ ВОЛІ

З огляду на те, що відсутність оперативних та ефективних заходів реагування на прояви ухилення від відбування покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, а також проста та очевидна сутність цього явища призводить до поглиблення проблеми та виникнення нових її форм, що постійно модифікуються, ми вважаємо за потрібне виокремити та здійснити критичний аналіз основних підходів, в межах яких вчені інтерпретують поняття «ухилення» та «запобігання ухиленню» від відбування покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, а також розкрити специфічні особливості досліджуваного правового інституту та уточнити формулювання визначення кримінально-правової дефініції, що вивчається.

Визначено, що серед кримінологів немає єдності у розумінні змісту основної термінології, що вживається у дослідженні зазначеного напрямку діяльності. З'ясовано, що у кримінологічній науці існують такі сталі терміни, як «профілактика», «попередження», «припинення», «превенція», «протидія». Поняття «запобігання» було введено у науковий обіг з прийняттям КК України 2001 р. і, на нашу думку, воно є найбільш прийнятним, оскільки його лексичне значення («відвести завчасно, усунути») найбільш повно розкриває зміст діяльності органів пробації.

У процесі дослідження нами виокремлено об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу злочину, передбаченого ст. 389 КК України. Доведено, що ухилення від відбування покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, може здійснюватися як шляхом дії, так і бездіяльності. Зазначено, що відповідальність за ухилення від відбування покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, може нести тільки особа, наділена ознаками спеціального суб'єкта, тобто особа, стосовно якої на законних підставах винесено вирок (постанову) суду, що набув законної сили. Вказано, що суб'єктивна сторона ухилення від відбування покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, характеризується прямим умислом, оскільки винний, здійснюючи такі дії, усвідомлює, що він повністю ухиляється від відбування покарання або продовжує ухилятися від його відбування після винесення письмового попередження працівником органу пробації, при цьому передбачає і бажає настання негативних наслідків такої протиправної поведінки.

За результатами проведеного дослідження у статті зроблено спробу уточнити терміни «ухилення» та «запобігання ухиленню» від відбування покарань, не пов'язаних з позбавленням волі. Виокремлено характерні особливості досліджуваних понять. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства у частині запобігання ухиленню від відбування покарань, не пов'язаних з позбавленням волі.

Ключові слова: профілактика, протидія, боротьба зі злочинністю, органи пробації, засуджений.

Постановка проблеми. З огляду на те, що відсутність оперативних та ефективних заходів реагування на прояви ухилення від відбування покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, а також проста та очевидна сутність цього явища призводить до поглиблення проблеми та виникнення нових її форм, що постійно модифікуються, ми вважаємо за потрібне виокремити та здійснити критичний аналіз основних підходів, в межах яких вчені інтерпретують поняття «ухилення» та «запобігання ухиленню» від відбування покарань, не пов'язаних з позбавленням

волі, а також розкрити специфічні особливості досліджуваного правового інституту та уточнити формулювання визначення кримінально-правової дефініції, що вивчається.

Поняття «ухилення» та «запобігання ухиленню» від відбування покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, вже були предметом дослідження Е.Р. Абдрахманової, М.Р. Гарафутдінова, О.Г. Демідова, С.І. Іванової, А.С. Колосова, К.В. Мазняка, О.В. Мазура, А.А. Примака, П.В. Тепляшина, Ю.М. Ткачевського, Р.А. Сабітова, Л.Р. Сафіна, А.В. Шеслера та інших. Не при-

меншуючи значущості здійснення наукових розвідок та важливості зробленого внеску вказаними вченими в розвиток науки кримінального права, зазначимо, що в межах реформування кримінального законодавства потребує законодавчого визначення низка найважливіших термінів, що використовуються в цій галузі права, тому, безсумнівно, законодавцем також мають бути визначені поняття «запобігання ухиленню» та «ухилення» від відбування покарань, не пов'язаних з позбавлення волі, що мають велику наукову та пізнавальну цінність.

Метою статті є теоретичне уточнення понять «ухилення» та «запобігання ухиленню» від відбування покарань, не пов'язаних з позбавленням волі.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі реформування Державної кримінально-виконавчої служби України питання запобігання ухиленню від відбування покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, засудженими, які перебувають на обліку в органах пробації, є важливим напрямом діяльності. За своїм характером ця діяльність є багатогранною, в тому числі охоплює кримінологічну складову частину, змістом якої є щоденна робота працівників органів пробації щодо виявлення й усунення причин і умов, що сприяють вчиненню ухилення від відбування покарань, не пов'язаних з позбавленням волі.

Визнаючи, що серед кримінологів немає єдності у розумінні змісту основної термінології, що вживається у дослідженні зазначеного напрямку діяльності, ми поставили за мету висловити власну думку щодо проблеми дослідження.

Зокрема, в кримінологічній науці існують такі сталі терміни, як «профілактика», «попередження», «припинення», «превенція», «протидія». «Запобігання» як науковий термін було введено у науковий обіг з прийняттям КК України 2001 р. Слід наголосити, що у зарубіжній кримінологічній науці вживають такі терміни: «предотвращение», «упреждение преступлений».

На підставі аналізу наявних поглядів вітчизняних і зарубіжних учених на проблему термінології цього питання та співвідношення зазначених категорій ми дійшли висновку, що більшість з них є спеціальними щодо проблеми запобігання взагалі та зокрема щодо запобігання ухиленню від відбування покарань засудженими, які перебувають на обліку в органах пробації.

Вважаємо за доцільне подати деякі погляди вчених-кримінологів на використання таких термінів:

– поняття «попередження» і «профілактика», інакше кажучи, «недопущення чогось» є близькими, тому можуть використовуватися як синоніми [1, с. 120];

– поняття «запобігання», «попередження» та «профілактика» вживаються як рівноцінні й взаємозамінні, що, однак, не виключає того, що кожен з цих термінів може набувати специфічного значення та різних смислових нюансів [2; 3; 4];

– «профілактика злочинності» розглядається як загальне поняття, що охоплює всі запобіжні заходи та є особливим видом соціального управління, яке має забезпечити безпеку правоохоронюваних цінностей, і таке поняття, що полягає в розробленні та здійсненні системи цілеспрямованих заходів з виявлення та усунення причин і умов правопорушень, а також здійснення попереджувального впливу на осіб, схильних до протиправної поведінки [5; 6; 7];

– «попередження злочинності» – це загальне родове поняття, а термін «профілактика» й інші («запобігання», «припинення») розуміється як частина попереджувальних заходів [8; 9];

– «протидія злочинності» – це таке поняття, що цілком відображає сутність розглядуваної діяльності, тобто це поняття розуміється як дія, що стає на заваді розвитку та прояву іншої дії (ухиленню від відбування покарання) [10, с. 153];

– термін «боротьба зі злочинністю» використовується як вихідний, універсальний, а деякі інші – як його складники, що змінюють наголос описуваної діяльності або є її складовими частинами. Наприклад, часто вживається термін «протидія злочинності» у широкому значенні «боротьба зі злочинністю», тобто така протидія розуміється не лише як діяльність правоохоронних органів у цій сфері, а й як діяльність інших суб'єктів [11; 12; 13];

– термін «запобігання» часто вживається поряд із термінами «припинення» та «кримінологічна профілактика» для визначення частини заходів із спеціального кримінологічного та (або) індивідуального попередження. Зазначається, що запобігання злочинам присутнє лише тоді, коли злочинна поведінка проходить етап від моменту формування злочинного мотиву до початку виконання злочину [12; 14; 15];

– у контексті визначення терміна «запобігання злочинам» слід зауважити, що деякі автори мають на увазі напрям діяльності, який складається із сукупності заходів, спрямованих на окремі групи та конкретних осіб, що виношують злочинні наміри, замислюють вчинення злочинів і позитивно сприй-

мають злочинний спосіб життя, з метою дискредитування злочинної поведінки, відмови від злочинної мотивації та наміру або продовження злочинної діяльності. Цей напрям вважається специфічною частиною спеціального кримінологічного попередження [16, с. 171].

Ми поділяємо думку вчених-кримінологів [17, с. 16], про те, що:

1) терміни «попередження» та «профілактика» близькі за змістом, але не є беззаперечними, адже за лексичним значенням вони можуть охоплювати лише діяльність з недопущення злочинів, тобто дій (бездіяльності), які ще не почалися. Те саме може стосуватися і превенції злочинів;

2) терміни «припинення» та «протидія» можуть використовуватися для позначення діяльності, що полягає у впливі на конкретний злочин, який вже почався, тобто як мінімум перебуває на стадії готування. У цьому аспекті взагалі не можна говорити про припинення чи протидію ухиленню від відбування покарання засудженою особою. Таким чином, за межами такої діяльності залишаються загальні заходи з усунення причин та умов ухилення, адже не можна припинити те, що ще не почалося;

3) терміни «боротьба зі злочинністю», «вплив на злочинність» є досить широкими за лексичним значенням і можуть містити певний спектр дій, що не є кримінологічною діяльністю та не охоплюються предметом науки кримінології. Проте вони можуть бути використані для позначення дій, спрямованих на усунення причин і умов злочинності взагалі, – економічних, правових, соціальних тощо.

Уявляється, що жоден із запропонованих термінів не може відобразити діяльність органів пробації, спрямовану на недопущення вчинення ухилення від відбування покарання засудженими, які перебувають у них на обліку, тому така діяльність має охоплювати загальні, соціальні, спеціальні й індивідуальні заходи, а також ті, що здійснюються на всіх стадіях криміналізації особи та стадії ухилення від відбування покарання.

Термін «запобігання», на нашу думку, є найприйнятнішим для окреслення зазначеного виду діяльності органів пробації, адже лексичне значення слова «запобігти» таке: «відвести завчасно, усунути». Отже, ці два значення розкривають зміст діяльності з двох боків: по-перше, термін «відвести завчасно» має значення «запобігти чомусь ще до його початку»; по-друге, термін «усунути» має значення «виконати певні дії щодо ліквідації процесу чи явища, яке вже існує або почалося».

Отже, запобігання ухиленню від відбування покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, – це соціально-правова діяльність органів пробації у взаємодії з органами Національної поліції України, органами місцевого самоврядування, адміністраціями підприємств, установ та організацій, громадськими організаціями та окремими громадянами щодо виявлення, усунення чи нейтралізації причин та умов вчинення засудженими ухилення від відбування покарання, здійснення коригувального впливу на осіб, схильних до такої поведінки, з метою недопущення певних дій, а також припинення ухилення від відбування покарання, що вже почалося або певний час триває.

Дослідження інституту запобігання ухиленню від відбування покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, вимагає від нас не лише зосередження уваги на діяльності відповідних органів, а й з'ясування, що саме ми розуміємо під поняттям «ухилення від відбування покарання», не пов'язаних з позбавленням волі».

Відповідно до кримінального законодавства ухилення від відбування покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, утворює самостійний склад злочину та передбачає відповідальність за порушення цієї норми засудженим у вигляді штрафу, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, покарання у формі громадських і виправних робіт.

Ухиляючись від відбування покарання взагалі, засуджений ігнорує виконання обов'язків, визначених безпосередньо вироком (постановою) суду, що набрав чинності, порушуючи при цьому установлені порядки та умови відбування покарання. Всі дії засудженого, пов'язані з ухиленням від відбування призначеного покарання, спрямовані проти того самого об'єкта – правосуддя. Здійснення правосуддя розуміється як діяльність, пов'язана з нормальним функціонуванням не лише судової влади, а й інших органів та осіб, які сприяють діяльності суду щодо здійснення правосуддя [18, с. 506]. На думку Р.А. Сабітова, об'єктом ухилення від відбування покарання є суспільні відносини, що забезпечують нормальну діяльність окремих ланок державного апарату, які здійснюють правосуддя або відають виконанням вироку [19, с. 171]. Покарання є засобом державного примусу, тобто ніхто, окрім держави, а саме судової влади, не може призначати покарання. Виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами можна досягти лише за умови належного виконання покарання, призначеного відповідно до вироку суду.

Г.В.Ф. Гегель писав, що, для того щоб покарання не було помстою, справедливою відплатою, потрібно, щоб воно призначалося не приватною особою, а суддею. Хоча суддя мало в чому відрізняється від інших осіб, однак «его воля есть всеобщая воля закона: она не желает внести в наказание ничего, что является в природе самих вещей» [20, с. 128]. Судові вироки, що набули чинності, обов'язкові для виконання всіма службовими особами та громадянами.

Об'єктивна сторона складу злочину, передбаченого ст. 389 КК України, полягає в ухиленні від відбування покарання у вигляді позбавлення права обіймати певні посади та займатися певною діяльністю (ч. 1 ст. 389 КК України) та ухиленні від відбування покарань у вигляді громадських і виправних робіт (ч. 2 ст. 389 КК України). Ухиленням від відбування покарання у вигляді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю є невиконання засудженою до цього виду покарання особою обов'язку утриматися від обіймання певної посади або заняття певною діяльністю протягом строку, визначеного вироком суду. Ухиленням від відбування покарання у вигляді виправних робіт є невиконання засудженим обов'язку працювати за місцем своєї роботи протягом строку, визначеного вироком суду, а ухиленням від відбування покарання у вигляді громадських робіт є невиконання засудженим обов'язку у вільний від роботи та навчання час виконувати суспільно корисні роботи, вид яких визначено органами місцевого самоврядування, працювати на об'єктах протягом строку, визначеного вироком суду [21, с. 960]. Ухилення від відбування покарання можна уявити як діяльність, що починається із серії порушень порядку й умов відбування покарання, призначеного вироком суду, і закінчується більш радикальними та рішучими діями з боку засудженого [22, с. 27]. Кожен із видів покарання містить комплекс заходів впливу на засудженого, що індивідуалізуються судом у винесенні вироку та реалізуються органами, на які покладено обов'язок виконувати покарання відповідно до чинного законодавства.

Поняття «ухилення від роботи» як підстава для направлення засудженого в місце позбавлення волі введене Указом Президії Верховної Ради СРСР від 12 червня 1970 р. «Про умовне засудження до позбавлення волі з обов'язковим залученням засудженого до праці» [23, с. 28]. На думку С.І. Іванової, ухилення від відбування кримінального покарання слід розуміти як протиправну бездіяльність, що полягає

у невиконанні засудженим обов'язку зазнати кари, тобто державно-примусових правообмежень, передбачених законодавством для певного виду покарання, що впливають з вироку суду [24, с. 30]. В.К. Сауляк зазначає, що засуджений, який ухиляється від відбування покарання, «ухиляється від виправно-трудового впливу, режиму, праці, виховної роботи, загальноосвітнього та професійного навчання, <...> підриваючи тим самим авторитет установ, що видають виконанням покарання» [25, с. 10]. І.П. Лаврова дає власне визначення. Так, на її думку, поняття «ухилення від роботи» – це умисна дія або бездіяльність засудженого, пов'язана з небажанням працювати взагалі, що виражається у відкритій формі або у формі самовільного залишення місця роботи [23, с. 31]. На думку О.В. Старкова, ухилення від відбування покарання можна уявити як діяльність, що відображається у серії порушень режиму та закінчується, зрештою, втечею, неповерненням до місця відбування покарання та іншим відхиленням засудженого від визначених кримінально-виконавчим правом умов виконання покарання [26, с. 203]. У кримінальному праві України термін «ухилення» використовується переважно для визначення поведінки засудженого, що полягає у відмові або уникненні негативних наслідків, пов'язаних із застосуванням конкретного виду кримінального покарання [21, с. 960].

Інакше кажучи, норми кримінально-виконавчого права встановлюють конкретну систему правообмежень, визначаючи при цьому поведінку засудженого відповідно до вироку суду. Зрозумілим є те, що ухилення від відбування покарання – це відмова засудженого прийняти правообмеження, визначені вироком суду. Ухилення від відбування покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, може здійснюватися як шляхом дії, так і бездіяльності. Дія у КК України розуміється як активна поведінка (вчинок) особи, в якій виражена її воля, спрямована на спричинення певних негативних наслідків. При цьому мається на увазі активна поведінка особи (жест, слово, фізична сила), що порушує суспільні відносини. У зв'язку з цим позиція С.І. Іванової, яка вважає, що під ухиленням від відбування кримінального покарання слід розуміти протиправну бездіяльність [24, с. 30], видається недостатньо обґрунтованою.

Суб'єктом ухилення від відбування покарання у вигляді виправних, громадських робіт і покарання у вигляді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю є фізичні особи, осудні,

які досягли відповідного віку та на яких покладено обов'язок виконувати визначені нормою закону приписи. Отже, відповідальність за ухилення від відбування покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, може нести тільки особа, наділена ознаками спеціального суб'єкта. Такими можуть виступати лише особи, стосовно яких на законних підставах винесено вирок (постанову) суду, що набув законної сили.

Слід зауважити, що ухилення від відбування покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, – це свідоме волевиявлення засудженого. Так, у коментарі до ст. 389 КК України зазначено, що суб'єктивна сторона ухилення від відбування покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, характеризується прямим умислом, оскільки винний, здійснюючи такі дії, усвідомлює, що він повністю ухиляється від відбування покарання або продовжує ухилятися від його відбування після винесення письмового попередження працівником органу пробації, при цьому передбачає і бажає настання негативних наслідків такої протиправної поведінки. Проте на практиці існують випадки використання праці засуджених до покарання у вигляді громадських робіт як дармової робочої сили посадовими особами на об'єктах, відсутніх у переліку об'єктів, визначених органом пробації та органами місцевого самоврядування, задля власних потреб (спорудження приватних котеджів, виконання тяжких земельних робіт). У такому разі ухилення від відбування покарання містить непрямий умисел. Засуджений усвідомлює суспільно небезпечний характер такої поведінки, передбачає настання негативних наслідків ухилення від відбування покарання, не бажає, але свідомо допускає їх настання. Ухилення від відбування покарання за таких обставин вчиняється не за рахунок власної волі засудженого, а за рахунок обіцянок про зарахування виконання цих робіт у строк відбування основного покарання або про надання певних «бонусів» під час відбування покарання надалі, а іноді і погроз з боку так званого покровителя. Зрозуміло, що такі випадки є винятковими, протиправними і не можуть бути законодавчо визначеними. Тому, на нашу думку, суб'єктивна сторона ухилення від відбування покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, має характеризуватися умислом без зазначення його виду.

Визначивши структурні елементи складу злочину, передбаченого ст. 389 КК України, і згрупувавши їх в одне поняття, вважаємо, що ухиленням від відбування покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, є дія або

бездіяльність засудженого до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, спрямована на відмову погоджуватись з тими негативними наслідками, що пов'язані із застосуванням кримінального покарання, які виникли відповідно до вироку (постанови) суду, що набрав чинності.

Висновки

Отже, при розкритті правової сутності поняття «ухилення від відбування покарань, не пов'язаних з позбавленням волі» ми можемо виокремити такі кримінально-правові ознаки досліджуваного правового інституту: 1) суспільна небезпечність діяння (дія або бездіяльність); 2) протиправне діяння, що зазіхає на охоронювані кримінальним законом суспільні відносини; 3) винне діяння; 4) діяння, вчинене суб'єктом злочину – засудженим до покарання, не пов'язаним з позбавленням волі, що призначене відповідно до вироку суду, що набув законної сили.

Список використаних джерел:

1. Малков В.Д. Криминологія : підручник для вузів. Москва : Юстициформ, 2006. 528 с.
2. Омельченко О.Є. Процесуальна діяльність слідчого по попередженню злочинів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 ; Нац. акад. внутр. справ України. Київ, 2004. 15 с.
3. Кальченко Т.Л. Запобігання злочинності неповнолітніх в Україні спеціальними органами та установами : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 ; Нац. акад. внутр. справ України. Київ, 2004. 19 с.
4. Корнієнко М.В., Романюк Б.В., Мельник І.М. Курс криминології: особлива частина : підручник / за заг. ред. О.М. Джужі. Київ : Юрінком Інтер, 2001. 480 с.
5. Лекарь А.Г. Профилактика преступлений. Москва : Юрид. лит., 1972. 102 с.
6. Литвак О.М. Державний контроль за злочинністю : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 ; Нац. акад. внутр. справ України. Київ, 2001. 34 с.
7. Зелінський А.Ф. Криминологія : навч. посіб. Харків : Рубікон, 2000. 239 с.
8. Антонян Ю.М. Профилактика правонарушений. Москва : Знание, 1978. 41 с.
9. Голина В.В. Криминологическая профилактика, предотвращение и пресечение преступлений : учебное пособие. Киев : УМК ВО при Минвузе УССР, 1989. 72 с.
10. Богатирьов І.Г. Кримінально-виконавча інспекція як суб'єкт запобігання злочинам : монографія. Харків : Харків юридичний, 2009. 320 с.
11. Кулик О.Г. Тенденції злочинності в м. Києві у 1996–2002 рр. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України*. Київ, 2004. № 6. С. 9–17.
12. Негодченко А.В. Преступность, ее основные показатели и оценка качества борьбы

с преступностью. *Науковий вісник Дніпропетровського юридичного інституту МВС України*. Дніпропетровськ, 2001. № 2. С. 166–172.

13. Савин Н.Ф. Условное осуждение и условно-досрочное освобождение от наказания. Москва : Госюриздат, 1963. 32 с.

14. Бандурка А.М., Давиденко Л.М. Преступность в Украине: причины и противодействие. Харків : Основа, 2003. 368 с.

15. Победа Н., Подшивалкина В. Мотивация молодежной преступности и проблемы социальной реабилитации осужденных женщин. *Юридический вестник*. 1997. № 3. С. 87–96.

16. Даньшин І.М. Кримінологія: Загальна та Особлива частини : підручник / за ред. проф. І.М. Даньшина. Харків : Право, 2003. 352 с.

17. Ларченко М.О. Кримінологічна характеристика особистості злочинця, винного у статевому злочині : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 ; Нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2009. 205 с.

18. Баулін Ю.В., Борисов В.І, Тютюгін В.І. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник / за заг. ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. Вид.4-е, перероб. і доп. Харків : Право, 2010. 608 с.

19. Сабитов Р.А. Посткриминальное поведение. Томск : Томский ун-т, 1985. 192 с.

20. Гегель Г.В.Ф. Философия права : сочинения. Москва : Мысль, 1930. 524 с.

21. Мельник М.І., Хавронюк М.І. Кримінальний кодекс України : наук.-практ. комент. Київ : Каннон, А.С.К., 2003. 1104 с.

22. Комарицкий С.И. Эффективность исполнения наказаний, не связанных с лишением свободы : учебное пособие. Москва : ВНИИ МВД СССР, 1991. 109 с.

23. Лаврова И.П. Ответственность за уклонение от работы условно освобождённых с обязательным привлечением осуждённого к труду. Москва : ВНИИ МВД СССР, 1981. 48 с.

24. Иванова С.И. Уклонение от отбывания уголовного наказания : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 ; Томский юридический университет МВД РФ. Томск, 2005. 202 с.

25. Сауляк В.К. Уголовная ответственность за уклонение от отбывания наказания в виде лишения свободы (ст. 1831 УК УССР) : лекция. Киев : НИ и РИО Киевской высшей школы МВД СССР им. Ф.Э. Держинского, 1980. 32 с.

26. Старков О.В. Криминологические проблемы исполнения уголовного наказания : дисс. ... докт. юрид. наук : 12.00.08 ; Научно-исследовательский институт проблем укрепления законности и правопорядка. Москва, 2003. 429 с.

Taking into account the fact, that the lack of prompt and effective measures to respond to evasion from serving non-custodial punishments as well as simple and obvious nature of this phenomenon, lead to the process when the problem deepens and its new constantly modifying forms emerge, we consider it to be necessary to distinguish and critically analyze the main approaches within which scholars interpret the concept of "evasion" and "preventing evasion" from serving non-custodial punishments; to reveal the specific features of an investigated legal institute and to clarify the concept of criminal and legal definition that is examined.

It is determined that there is no unity among criminologists in understanding the essence of basic terminology that is used in studying the indicated activity. It has been found out that in criminological science there are such stable terms as: "preventive care", "preventing", "termination", "prevention", "counteraction". The concept of "prevention" was introduced into scientific circulation with the adoption of the Criminal Code of Ukraine in 2001, and in our opinion it is the most acceptable, since its lexical meaning (to take away in advance, to eliminate) most fully reveal the essence of the activities of probation bodies.

In the process of studying, objective and subjective features of a crime under Article 389 of the Criminal Code of Ukraine were distinguished. It was proved that evasion from serving non-custodial punishment can be done through action and inaction. It was mentioned that the responsibility for evading non-custodial punishment can only be applied to a person with the characteristics of a special subject, that is, a person against whom a legal court's decision (decree) has been made. It was stated that the subjective side of evasion from serving non-custodial punishment was characterized by direct intent, because a perpetrator, by having performed such actions, realized that he was completely evading the sentence or continued to evade it afterwards issuing a written warning by an employee of a probation body, thus anticipated and desired negative consequences of such unlawful behavior.

According to the results of the maintained research, the attempts to clarify such terms as "evasion" and "preventing evasion" from serving non-custodial punishments were made in the article. Characteristic features of the studied concepts were distinguished. Proposals concerning improvement the current legislation in the field of preventing evasion of serving non-custodial punishments were formulated.

Key words: preventive care, counteraction, fight against crime, probation bodies, convict.